

Επιστημονική Ημερίδα

«Οι άλλες τέχνες στο έργο του Θόδωρου Αγγελόπουλου»

Αίγιο, Δευτέρα 16 Ιουνίου 2025

4ο Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Αιγίου «Θόδωρος Αγγελόπουλος»

και

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Ειδικές προσεγγίσεις στις παραστατικές τέχνες και τον κινηματογράφο (ιστορία, θεωρία, πολιτικές της ταυτότητας)», Τμήμα Θεατρικών Σπουδών Πανεπιστημίου Πατρών

18.00 – 18.15

Παρουσίαση των Πρακτικών της Επιστημονικής Ημερίδας I (2024)

Η γυναίκα στο έργο του Θόδωρου Αγγελόπουλου (επιμέλεια Κωνσταντίνος Κυριακός, Αιγόκερως, 2025).

Συγγραφείς τόμου: Θανάσης Αγάθος, Παναγιώτης Δενδραμής, Αγγελική Κουστένη, Κωνσταντίνος Κυριακός, Πάνος Μητρόπουλος, Ευσταθία Ράπτη, Λίνα Ρόζη.

«Οι άλλες τέχνες στο έργο του Θόδωρου Αγγελόπουλου»

Πρώτη ενότητα

18.15 – 18.30

Μαρία Ανδρονίκου: «Ζητήματα χώρου και αρχιτεκτονικής στην *Αναπαράσταση* (1970) του Θόδωρου Αγγελόπουλου».

Η ανακοίνωση θα αποπειραθεί μια διερεύνηση της πρώτης ταινίας του Θόδωρου Αγγελόπουλου, εστιάζοντας στην κατασκευή της κριτικής ματιάς της. Αναλύονται οι φυσικοί χώροι που χρησιμοποιήθηκαν (στα Ζαγοροχώρια και τα Γιάννενα), με έμφαση στον ρόλο των αρχιτεκτονικών στοιχείων και την λειτουργία τους εντός της κινηματογραφικής φόρμας. Κατόπιν, το θέμα θα επεκταθεί συμπεριλαμβάνοντας φιλοσοφικές προσεγγίσεις, καθώς και θεωρητικά ζητήματα, (σχετιζόμενα με τον μοντερνισμό), τα οποία απασχολούσαν Έλληνες αρχιτέκτονες την εποχή εκείνη.

18.30 – 18.45

Γιάννης Σολδάτος: «Ο Αγγελόπουλος και το Παράλογο (επισημάνσεις σχετικές με το Θέατρο του Παραλόγου)» Τα τελευταία χρόνια η φιλοσοφία του Καμί έμοιαζε να έχει επηρεάσει ιδιαίτερα τον Αγγελόπουλο, καθώς η απαισιοδοξία και η μελαγχολία ήταν κύρια στοιχεία της προσωπικότητας και της γραφής του. Ο Γαλλορουμάνος εικονοκλάστης Ιονέσκο συμπληρώνει στις διαβρωτικές φάρσες του: «Τα πρόσωπα δεν ξέρουν πια να μιλάνε, γιατί δεν ξέρουν να σκέφτονται, δεν ξέρουν να σκέφτονται, γιατί δεν ξέρουν να συγκινούνται, δεν έχουν πάθη γιατί δεν ξέρουν πια να υπάρχουν...». Ο Αγγελόπουλος συντάσσεται με τους διαδόχους του υπαρξισμού, όπως εκφράσθηκαν μέσα από τον Καμί: Ο 20ος αιώνας εξέπνευσε με τη ματαίωση των ουτοπιών, την κατάρρευση των αξιών και την απώλεια του νοήματος, ενώ διαδραματίζεται ένας θάνατος της ύπαρξης στην κοινωνία της πλαστότητας και των «μίντια».

18.45 – 19.00

Ιάκωβος Παναγόπουλος: «Θέατρο και Μνήμη: Οι μπρεχτικές τεχνικές στο σινεμά του Θόδωρου Αγγελόπουλου».

Η πρώτη κινηματογραφική περίοδος του Θόδωρου Αγγελόπουλου, που περιλαμβάνει την *Τριλογία της Ιστορίας* (Μέρες του '36 [1972], *Ο θίασος* [1975], *Οι κυνηγοί* [1977]), χαρακτηρίζεται από έντονες θεατρικές και μπρεχτικές επιρροές. Ο σκηνοθέτης υιοθετεί τεχνικές αποστασιοποίησης (*Verfremdungseffekt*) για να αναδείξει την ιστορική συνείδηση και την πολιτική διάσταση των αφηγήσεών του. Σε αυτή την τριλογία, αποδομεί τις συμβατικές αφηγηματικές δομές, δημιουργώντας έναν κινηματογράφο στοχασμού και ενεργής συμμετοχής του θεατή. Η χρήση μεγάλων σε διάρκεια πλάνων-σεκάνς, η αποφυγή της ψυχολογικής ταύτισης με τους χαρακτήρες, οι εσκεμμένες αφηγηματικές ρωγμές και η θεατρικότητα στην ερμηνεία των ηθοποιών αποτελούν βασικά εργαλεία αποστασιοποίησης. Τα ιστορικά γεγονότα δεν παρουσιάζονται ως παγιωμένες αφηγήσεις αλλά ως ζωντανές διαδικασίες, στις οποίες ο θεατής καλείται να στοχαστεί κριτικά.

Αυτές οι τεχνικές εμφανίζονται και στον *Μεγαλέξαντρο* (1980), μια ταινία-γέφυρα μεταξύ της πρώτης και της δεύτερης περιόδου του Αγγελόπουλου, η οποία ξεκινά με το *Ταξίδι στα Κύθηρα* (1984). Σε αυτή τη δεύτερη φάση, παρατηρείται μια σταδιακή απομάκρυνση από τις μπρεχτικές τεχνικές, οι οποίες επανεμφανίζονται αργότερα, κυρίως στο *Βλέμμα του Οδυσσέα* (1995). Μέσα από τη θεατρική δομή και τις αποστασιοποιητικές τεχνικές, ο Αγγελόπουλος προτείνει μια εναλλακτική ανάγνωση της ελληνικής ιστορίας, πέρα από το επίσημο αφήγημα. Η παρούσα ομιλία θα εξετάσει τη χρήση αυτών των τεχνικών και τη σύνδεσή τους με την πολιτική διάσταση του έργου του.

19.00 – 19.15

Έλενα Καμηλάρη: «Θεατρικές συμβάσεις και η λειτουργία της φωνής στην ταινία *Ο θίασος* (1975) του Θόδωρου Αγγελόπουλου».

Η παρούσα ανακοίνωση έχει ως αντικείμενο τις θεατρικές συμβάσεις στην ταινία *Ο θίασος* του Θόδωρου Αγγελόπουλου. Σε αντίθεση με πληθώρα μελετών που επικεντρώθηκαν στις

αφηγηματικές λειτουργίες της εικόνας στο κινηματογραφικό έργο του Αγγελόπουλου η παρούσα ανακοίνωση θα εστιάσει στον ήχο και πιο συγκεκριμένα στη φωνή ως ανεξάρτητο σημειακό σύστημα που σε συνδυασμό με τον λόγο παράγει αφηγηματικές λειτουργίες. Η ταινία αναπτύσσεται σε τρία αφηγηματικά επίπεδα που αλληλοεπιδρούν και αλληλεπικαλύπτονται: α) το επίπεδο του θεατρικού μύθου μέσα από τις πρόβες και παραστάσεις του βουκολικού δράματος του 19^{ου} αιώνα *Γκόλφω* του Σπυρίδωνα Περεσιάδη, β) το επίπεδο του οικογενειακού δράματος που ζουν οι ηθοποιοί, το οποίο ανάγεται στην μυθική περιπέτεια των Ατρείδων στην *Ορέστεια* του Αισχύλου και στο οποίο αναγνωρίζουμε όλα τα πρόσωπα της τραγωδίας και γ) το επίπεδο της ιστορίας, το ιστορικό δηλαδή υπόβαθρο της δράσης, η οποία εκτυλίσσεται από το 1939 έως το 1952. Η ανάμειξη αυτή των ειδών (ποιμενικό δράμα, τραγωδία, ιστορικό οδοιπορικό) και επιπέδων αφήγησης διαμορφώνει τον τρόπο εκφοράς του λόγου, ο οποίος αντικατοπτρίζει τις ποικίλες αισθητικές επιδράσεις του δημιουργού και συγχωνεύει συμβάσεις από διαφορετικά μέσα (κινηματογράφο, θέατρο, ραδιόφωνο) και ρεύματα. Εκκινώντας από την αφηγηματολογία και την θεατρική σημειολογία η ανακοίνωση θα εξετάσει α) πώς η ταινία οικειοποιείται και αξιοποιεί θεατρικές συμβάσεις, β) με ποιους τρόπους οι θεατρικοί κώδικες στην υποκριτική προσδίδουν επιπλέον αφηγηματικές λειτουργίες πέραν του λόγου και γ) πώς η φωνή, ο τρόπος εκφοράς του λόγου γίνεται το όχημα που διαπερνά το ένα αφηγηματικό επίπεδο και οδηγεί τον θεατή στο άλλο.

19.15 – 19.30

Κωνσταντίνος Κυριακός: «*Αθήνα ή Τρεις επισκέψεις στην Ακρόπολη* (1983) του Θόδωρου Αγγελόπουλου: ένα τηλεοπτικό παλίμψηστο».

Η σαραντάλεπτη τηλεοπτική παραγωγή *Αθήνα ή Τρεις επισκέψεις στην Ακρόπολη* (1983) είναι το πιο αγνοημένο από την ακαδημαϊκή βιβλιογραφία έργο του Θόδωρου Αγγελόπουλου. Όπως άλλοι σημαντικοί Ευρωπαίοι ομότεχνοί του (Ίνγκμαρ Μπέργκμαν, Ρομπέρτο Ροσελίνι, Πιερ Πάολο Παζολίνι, Ράινερ Βέρνερ Φασμπίντερ, Κριστόφ Κισλόφσκι), ο Αγγελόπουλος στοχάζεται δημιουργικά γύρω από τη χρήση και τα όρια του τηλεοπτικού μέσου και καταθέτει ένα έργο μεταβατικού χαρακτήρα (φόρμα και περιεχόμενο) στη συνολική φιλμογραφία του. Η προσέγγισή μας θα επιχειρήσει να καταγράψει το διακαλλιτεχνικό διάλογο του Αγγελόπουλου με άλλες προσωπικότητες της ελληνικής τέχνης (Γιώργος Σεφέρης, Γιάννης Τσαρούχης, Κώστας Ταχτσής), τη σχέση αυτοεθνογραφίας και συλλογικής μνήμης/μύθου, τη λειτουργία της Πόλης και το ομοερωτικό πρόστιμο της εικονοπλασίας. Ως προς τα παραπάνω θέματα η ταινία του Αγγελόπουλου θα συσχετιστεί με τα φιλμ *Le testament d'Orphée* (1960) του Ζαν Κοκτό, *Ο Μεγάλος Ερωτικός* (1973) του Παντελή Βούλγαρη και *Of Time and the City* (2008) του Τέρενς Ντέιβις.

19.30. – 19.45

Παρασκευή Μουχταροπούλου: «Η οπτικοποίηση της μονολογικής απεύθυνσης και επιστολογραφίας στον Θόδωρο Αγγελόπουλο: *Ο θίασος* (1975), *Τοπίο στην ομίχλη* (1988), *Μια αιωνιότητα και μια μέρα* (1998)».

Στην παρούσα ανακοίνωση γίνεται λόγος για τους τρόπους χρήσης και λειτουργίας του μονολόγου στις ταινίες *Ο θίασος* (1975), *Τοπίο στην ομίχλη* (1988) και *Μια αιωνιότητα και μια μέρα* (1998) του Θόδωρου Αγγελόπουλου. Ο μονόλογος προσεγγίζεται ως μέσο διάσπασης της ψευδαισθησιακής δραματικής φόρμας δια της μετωπικότητας, της εξομολόγησης και της ανάγνωσης της επιστολής προς κάποιο πρόσωπο. Η εικονοποίηση του μονολόγου ερευνάται σύμφωνα με τρεις τρόπους: α) τη συγκρότηση ενός συλλογικού στοχαστικού χωροχρόνου σχετικά με τα γεγονότα της πρόσφατης Ιστορίας, η οποία και αξιοποιεί, παράλληλα, την ιστορία του κινηματογραφικού μέσου, τις τεχνικές του ντοκιμαντέρ και της μπρεχτικής αντίληψης της υποκριτικής (*Ο θίασος*), β) την εξω-διηγητική αφήγηση που αναπτύσσεται ως μια σειρά επιστολών προς τον απόντα πατέρα ο οποίος αναζητείται μέσα σ' έναν ομιχλώδη χώρο συνόρων και σταθμών – χώρος που λειτουργεί ως μεταβατικό τοπίο σιωπηρής και φαντασματικής αναζήτησης της καταγωγής (*Τοπίο στην ομίχλη*), γ) την ανάγνωση της επιστολής κάποιου άλλου παράλληλα με την αυτοβιογραφική μαρτυρία, την ενδοσκόπηση και την αναζήτηση της ταυτότητας που εκφράζεται μέσω του flashback και του πλάνου-σεκάνς με την περιστρεφόμενη γύρω από τον ήρωα κάμερα (*Μια αιωνιότητα και μια μέρα*). Τέλος, διερευνάται η αυτοαναφορικότητα των μονολόγων η οποία αποδίδεται όχι μόνο μέσω των συμβολικών ονομάτων που προέρχονται από τον αρχαιοελληνικό μύθο και το έπος και επαναλαμβάνονται σε κάθε ταινία αλλά και από την οπτικοποίησή τους, τις μεθόδους κινηματογράφησης, τους χρωματικούς τόνους, τις περιορισμένες κινήσεις της κάμερας και της απουσίας κοντινών ή αντίστροφων πλάνων-διαλόγων. Τέλος, το φιλμ το ίδιο εξετάζεται ως μονολογική κατάθεση και οι χαρακτήρες των τριών ταινιών ως αναβαθμοί στην εξέλιξη ενός προβληματισμού που αποκτά σταδιακά προσωπικό χαρακτήρα.

19.45 – 20.00

Γεωργία Πολυμενέρι: «Η μουσική της Ελένης Καραϊνδρου στον κινηματογράφο του Θόδωρου Αγγελόπουλου: Μελέτη της ιδιότυπης συνεργασίας τους μέσα από τις μουσικές επενδύσεις για τις ταινίες *Το μετέωρο βήμα του πελαργού* και *Μια αιωνιότητα και μια μέρα*».

Η συνεργασία του Θόδωρου Αγγελόπουλου με την Ελένη Καραϊνδρου αποτελεί μια εμβληματική σύμπραξη σκηνοθέτη-συνθέτη, η οποία ξεχωρίζει τόσο για τη διάρκειά της, όσο και για την αδιαμφισβήτητη ποιότητα του καλλιτεχνικού αποτελέσματος. Η ιδιαιτερότητα αυτής της συνεργασίας έγκειται, εν μέρει, στην αντιστροφή της παραδοσιακής συνθετικής διαδικασίας, με τη μουσική να γράφεται πριν από τα γυρίσματα και να βασίζεται στην κεντρική ιδέα της ταινίας, και όχι στα κινηματογραφικά πλάνα. Βασικό χαρακτηριστικό των μουσικών επενδύσεων της Καραϊνδρου αποτελεί η μονοθεματικότητα, με ένα κεντρικό μουσικό θέμα που μέσα από διαρκείς παραλλαγές διατρέχει ολόκληρη την ταινία και γίνεται αισθητό στα διάφορα αφηγηματικά επίπεδα στα οποία κινείται η πλοκή. Ενδιαφέρον παρουσιάζει επίσης ο τρόπος διαμοιρασμού των διαφόρων μουσικών θεμάτων και των παραλλαγών τους στα αντίστοιχα αφηγηματικά γεγονότα, ο οποίος αποκαλύπτει τον διαρθρωτικό ρόλο που συχνά διαδραματίζει η μουσική για την ταινία, ιεραρχώντας τις πολλαπλές ιστορίες ή τα πολλαπλά χρονικά επίπεδα που ξετυλίγονται παράλληλα από την

αφήγηση. Επιπρόσθετα, η έντονη παρουσία της μουσικής σε συμβολικές και αμφίσημες νοηματικά σκηνές και αντίθετα η απουσία της σε στιγμές δραματικής έντασης αποτελεί επίσης στοιχείο άξιο ιδιαίτερης μελέτης, καθώς παρεκκλίνει σημαντικά από τον αναμενόμενο και συνήθη τρόπο χρήσης της μουσικής στον κινηματογράφο. Η μελέτη επικεντρώνεται στα έργα *Το μετέωρο βήμα του πελαργού* (1991) και *Μια αιωνιότητα και μια μέρα* (1998), αναδεικνύοντας τον τρόπο με τον οποίο η μουσική της Καραϊνδρου αποτελεί, διαχρονικά, εγγενές στοιχείο της κινηματογραφικής ταυτότητας του Θόδωρου Αγγελόπουλου.

20.00. – 20.15

Ευσταθία Ράπτη: «Το μεταθεατρικό και μετακινηματογραφικό στοιχείο στη μυθοπλασία του Θόδωρου Αγγελόπουλου. Τα παραδείγματα των ταινιών *Ο θίασος* (1975) και *Το τοπίο στην ομίχλη* (1988), *Το βλέμμα του Οδυσσέα* (1995) και *Η σκόνη του χρόνου* (2008), αντίστοιχα».

Θέμα της εισήγησής μου είναι η ανίχνευση των μετακινηματογραφικών και μεταθεατρικών στοιχείων στο κινηματογραφικό, μοναδικό «σύμπαν» του Θόδωρου Αγγελόπουλου. Θα εστιάσω στα παραδείγματα των ταινιών *Το βλέμμα του Οδυσσέα* (1995), την καλύτερη θεωρητικά ταινία της δεύτερης περιόδου του σκηνοθέτη και *Η σκόνη του χρόνου* (2008), τη δεύτερη ταινία της ανολοκλήρωτης «Τριλογίας της σύγχρονης Ελλάδας» για το μετακινηματογραφικό στοιχείο, ενώ *Ο θίασος* (1975), η ταινία ορόσημο του Αγγελόπουλου, δεύτερη κατά σειρά της «Τριλογίας της ιστορίας» και *Το τοπίο στην ομίχλη* (1988), η τρίτη ταινία της «Τριλογίας της σιωπής», θα αποτελέσουν τη μελέτη περίπτωσης για το μεταθεατρικό στοιχείο της δουλειάς του. Οι τέσσερις αυτές σπουδαίες ταινίες, αντιπροσωπεύουν τέσσερις διαφορετικές δημιουργικές δεκαετίες της καλλιτεχνικής πορείας του μεγάλου σκηνοθέτη, γεγονός που προκαλεί εξαιρετικό ενδιαφέρον στην εξέλιξη της οπτικής και της τεχνικής του μέσα στον χρόνο. Άλλωστε, το σκηνικό «σύμπαν» του Θόδωρου Αγγελόπουλου, με την πολυμορφικότητα και την υψηλής αισθητικής δυναμική που χαρακτηρίζει τα έργα του, αποτελεί τον ιδανικό πολύσημο τόπο, μέσω του οποίου το σινεφίλ κοινό του σκηνοθέτη, συμπάσχει κάθε φορά με τα πρόσωπα των έργων, εντοπίζοντας και αναγνωρίζοντας μέσα σε αυτά, μια δική τους προσωπική Ελλάδα.

Συζήτηση με το κοινό

Βιογραφικά Συνέδρων Ημερίδας

Η **Μαρία Ανδρονίκου** σπούδασε στο Λονδίνο: BA History of Art (University of London), MA Visual Culture (Middlesex University), MResearch Humanities & Cultural Studies (London Consortium, University of London). Η διατριβή της αφορά στην ενοχοποίηση της Μοντέρνας αρχιτεκτονικής στον χολλυγουντιανό κινηματογράφο μετά το 1980 και κατατέθηκε στην Αρχιτεκτονική Σχολή του ΕΜΠ, όπου συνεχίζει ως Μεταδιδακτορική

ερευνήτρια σε θέματα αρχιτεκτονικής και χώρου γενικότερα στον κινηματογράφο. Το βιβλίο της με τίτλο *Λευκός Κίνδυνος: Μοντέρνα Αρχιτεκτονική και Χολλυγουντιανός Κινηματογράφος* κυκλοφορεί από τις Εκδόσεις Αιγόκερως. Η αγγλική του έκδοση, με τίτλο *Modernist Architecture and Hollywood Cinema*, έχει προγραμματιστεί από τις Εκδόσεις Macmillan για τον Οκτώβριο 2025. Από το 2009 διδάσκει Ιστορία Τέχνης & Αρχιτεκτονικής στην Σχολή Σταυράκου.

Η **Έλενα Καμηλάρη** είναι μεταδιδακτορική ερευνήτρια στο Τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ του ΕΚΠΑ και επιστημονική υπεύθυνη του ερευνητικού προγράμματος “Drama broadcasts for the Hellenic National Radio Foundation (EIR) during the military dictatorship (1967-1974)” (ΕΙΕ, 4^η Προκήρυξη Ερευνητικών Έργων ΕΛ. ΙΔ. ΕΚ. για την ενίσχυση Μεταδιδακτορικών Ερευνητών/τριών). Σπούδασε Γερμανική Φιλολογία με ειδίκευση στη λογοτεχνική μετάφραση (Φιλοσοφική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών) και Υποκριτική («Σχολή Αθηνών»). Έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στη θεατρολογία (Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών). Υπότροφος του ΜΙΕΤ και του Ιδρύματος Ωνάση έλαβε το διδακτορικό της τίτλο το 2022 από το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του ΕΚΠΑ (Βαθμός: Άριστα). Το θέμα της διατριβής της είναι «*Το θέατρο στο ελληνικό ραδιόφωνο: Στρατηγικές διασκευής θεατρικών έργων για το ραδιόφωνο στην περίοδο 1953-1967*». Η μονογραφία της για το θέατρο στο ραδιόφωνο εκδόθηκε από το Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη, ενώ ο κατάλογος των ραδιοφωνικών διασκευών που μεταδόθηκαν από το Ε.Ι.Ρ. από το 1953 έως το 1967 είναι υπό έκδοση από το ΜΙΕΤ. Έχει δημοσιεύσει άρθρα σε ξενόγλωσσα περιοδικά για το θέατρο στο ραδιόφωνο. Το επιστημονικό της ενδιαφέρον επικεντρώνεται στους αφηγηματικούς κώδικες διαφορετικών μέσων, κυρίως του ραδιοφώνου, για τη μεταφορά δραματικών κειμένων, στη θεωρία διασκευής, σε ζητήματα ιστοριογραφίας, όπως η πρόσληψη της ξένης δραματουργίας στην Ελλάδα τη δεκαετία του ’50 και του ’60 και η πρόσληψη νεωτεριστικών τάσεων μέσα από τις ραδιοφωνικές διασκευές.

Ο **Κωνσταντίνος Κυριακός** είναι Καθηγητής της Ιστορίας του θεάτρου και του ελληνικού κινηματογράφου στο Πανεπιστήμιο Πατρών (Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών). Οι σπουδές, το ερευνητικό, συγγραφικό και διδακτικό του έργο αφορούν τα πεδία της θεατρολογίας, του κινηματογράφου και της φιλολογίας. Έχει συνεργαστεί με διεθνείς καλλιτεχνικούς οργανισμούς, έχει διδάξει σε Πανεπιστήμια στην Ελλάδα και το εξωτερικό (Α.Π.Θ., Université de Lille, Université Paris 1 Panthéon-Sorbonne) και είναι τακτικό μέλος της Ελληνικής Ακαδημίας Κινηματογράφου. Είναι συντάκτης περισσότερων από εκατόν εξήντα άρθρων σε επιστημονικά περιοδικά και συλλογικούς τόμους και συγγραφέας των κάτωθι δεκαεννέα μονογραφιών: *Στοιχειωμένοι από τον Παζολίνι. Το κινηματογραφικό έργο του Πιερ Πάολο Παζολίνι και οι αντηχήσεις του στην Ελλάδα. Από την υποδοχή στη συνομιλία* (Αιγόκερως, 2024)· *Αρρενωπότητες και μύθοι. Ο Αλέξης Δαμιανός σκηνοθετεί για την τηλεόραση τον Πατούχα του Ιωάννη Κονδυλάκη* (Αιγόκερως, 2023)· *Στο ενδιάμεσο. Ηθοποιός, κείμενο, ταυτότητες στο θέατρο και τον κινηματογράφο* (Αιγόκερως, 2022)· *Ανθοδέσμη/πλάνα. (Απο)χαιρετισμός στη μητέρα (μου). Μητρότητα και ελληνικός κινηματογράφος* (Αιγόκερως, 2021)· *Ομοερωτισμός και ελληνική σκηνή. Από το «αιρετικόν πάθος» στην «ορατότητα»*. Η πρόσληψη του παγκόσμιου θεάτρου (εκδόσεις Παπαζήση, 2021)· *Στη χώρα Τσέχοφ. Η ελληνική σκηνή και το «μυστήριο Τσέχοφ» (1902-2019)* (εκδόσεις Παπαζήση, 2020)· *Μια queer νεοελληνική ιστορία. Τα Τεκμήρια (1900-*

2020). *Τέχνες και Γράμματα. Χρονολόγιο και κριτικός βιβλιογραφικός οδηγός* (Αιγόκερως, 2020). *Ελληνική τηλεόραση και ομοερωτισμός. Οι σειρές μυθοπλασίας (1975-2019)* (Αιγόκερως, 2019). Μίμης Φωτόπουλος. *Ρωμέικη καρδιά. Συμβολή στη μελέτη της υποκριτικής τέχνης στο θέατρο και τον κινηματογράφο* (εκδόσεις 24γράμματα, 2019). *Ός ναύαγια αί λέξεις... Η πρόσληψη του έργου του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη στο θέατρο, στον κινηματογράφο και στην τηλεόραση* (Αιγόκερως, 2018). Η ηθοποιός Νέλλη Αγγελίδου (Cube Editions, 2017). *Επιθυμίες και πολιτική. Η queer ιστορία του ελληνικού κινηματογράφου (1924-2016)* (Αιγόκερως, 2017). *Ρωσικό θέατρο και ελληνική σκηνή. Η πρόσληψη της ρωσικής, σοβιετικής και μετασοβιετικής δραματουργίας* (Αιγόκερως, 2012). Κώστας Βουτσάς. *Ηθοποιός στην κωμωδία. Ρόλοι, παραστάσεις, ταινίες. Συμβολή στη μελέτη της υποκριτικής τέχνης* (Αιγόκερως, 2009). *Η θεατρική όψη του Αλέξη Δαμιανού* (Αιγόκερως, 2007 και 2024). «*Αναπαραστάσεις του σώματος. Θέματα υποκριτικής και φύλου. Το παράδειγμα ταινιών του Νέου Ελληνικού Κινηματογράφου*», στο *Γραφές για τον κινηματογράφο. Διεπιστημονικές προσεγγίσεις* (Νεφέλη, 2005). *Από τη σκηνή στην οθόνη. Σφαιρική προσέγγιση των σχέσεων του ελληνικού κινηματογράφου με το θέατρο* (Αιγόκερως, 2002). *Διαφορετικότητα και ερωτισμός* (Αιγόκερως 2001). Έχει (συν)επιμεληθεί τους συλλογικούς τόμους *Η γυναίκα στο έργο του Θόδωρου Αγγελόπουλου. Πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδας* (Αιγόκερως, 2025), *Έθνος, φύλο, πολιτικές ταυτότητας στις παραστατικές τέχνες και τον κινηματογράφο. Πρακτικά διημερίδας* (εκδόσεις Παπαζήση, 2024). *Ο θεατρικός κόσμος του Κάρολου Κουν* (Αμολγός, 2021). *Λευτέρης Βογιατζής. Ο ηθοποιός-Ο σκηνοθέτης* (εκδόσεις 24γράμματα, 2019), *Το αρχαίο ελληνικό θέατρο και η πρόσληψή του*, Πρακτικά Δ' Πανελληνίου Θεατρολογικού Συνεδρίου, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Πάτρα, <http://www.theaterst.upatras.gr/>, 2015.

Η **Παρασκευή Μουχταροπούλου** γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 2000. Είναι απόφοιτη του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών, καθώς και του Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Ειδικές προσεγγίσεις στις παραστατικές τέχνες και τον κινηματογράφο (ιστορία, θεωρία, πολιτικές της ταυτότητας)» του Πανεπιστημίου Πατρών. Η μεταπτυχιακή της διατριβή, με επιβλέποντα τον καθηγητή κ. Κωνσταντίνο Κυριακό, τιτλοφορείται «*Το κινηματογραφικό έργο του Κώστα Μανουσάκη: Έρωτας στους αμμόλοφους (1958), Προδοσία (1964), Ο φόβος (1966)*».

Ο Δρ. **Ιάκωβος Παναγόπουλος** είναι Επίκουρος Καθηγητής στο Τμήμα Τεχνών Ήχου και Εικόνας του Ιονίου Πανεπιστημίου, με ειδίκευση στην Κινηματογραφική Παραγωγή και έμφαση στη δημιουργία οπτικοακουστικών αφηγήσεων. Το έργο του γεφυρώνει το χάσμα μεταξύ πρακτικής κινηματογραφικής δημιουργίας και ακαδημαϊκής έρευνας, συνδυάζοντας τη σκηνοθεσία και τη σεναριογραφία με τη μελέτη της κινηματογραφικής πρακτικής και των μέσων. Το βιβλίο του, *Ο Τρίτος Δρόμος στον Κινηματογράφο: Το Μοντέλο του Ακαδημαϊκού Κινηματογραφιστή*, είναι η πρώτη ελληνική έκδοση που εξερευνά το πεδίο της κινηματογραφικής πρακτικής έρευνας στο ακαδημαϊκό πλαίσιο. Ο Δρ. Παναγόπουλος απέκτησε το ενιαίο πτυχίο-μεταπτυχιακό στις Τέχνες Ήχου και Εικόνας από το Ιόνιο Πανεπιστήμιο και συνέχισε με μεταπτυχιακές σπουδές στη Διεύθυνση Φωτογραφίας στο Bournemouth University. Το 2019 ολοκλήρωσε το διδακτορικό του στο University of Central Lancashire, εστιάζοντας στο κινηματογραφικό έργο του Θόδωρου Αγγελόπουλου. Η διδακτορική του διατριβή, *Reshaping Contemporary Greek Cinema Through a Re-evaluation*

of the Historical and Political Perspective of Theo Angelopoulos's Work, ανέλυσε τον αντίκτυπο του Αγγελόπουλου στον σύγχρονο ελληνικό κινηματογράφο. Στη συνέχεια, διεύρυνε την έρευνά του με μεταδιδακτορική μελέτη στο Πάντειο Πανεπιστήμιο υπό την επίβλεψη του Καθηγητή Σεφεριάδη, διερευνώντας τα *Suspended Spaces of Memory: Heterotopic Historical Narratives and Contentious Politics in Contemporary Cinematic Practice*. Έχει δημοσιεύσει εκτενώς σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά. Είναι βασικός ερευνητής του StoryLab (Skills Training for Democratised Film Industries) και ιδρυτής-συντονιστής του Node for Film Praxis στο InArts (Εργαστήριο Διαδραστικών Τεχνών) του Ιονίου Πανεπιστημίου. Επιπλέον, είναι μέλος της συντακτικής επιτροπής του International Journal of Creative Media Research και κατέχει τη θέση του Αντιπροέδρου-Γραμματέα της Ερευνητικής Επιτροπής 57 (Οπτική Κοινωνιολογία) της Διεθνούς Κοινωνιολογικής Ένωσης. Εκτός ακαδημαϊκού χώρου, είναι βραβευμένος σκηνοθέτης, με έργο τόσο στη μυθοπλασία όσο και στο ντοκιμαντέρ. Ανάμεσα στις σημαντικότερες δουλειές του συγκαταλέγονται οι ταινίες μικρού μήκους *Για Χρόνια Πλάγιαζα Νωρίς* (2019) και *Allimono* (2020), καθώς και τα ντοκιμαντέρ *A Quest for Eternity* (2020) και *Iannis Xenakis: Music of the Universe* (2023). Έχει επίσης διατελέσει αξιολογητής στον διαγωνισμό σεναρίων μεγάλου μήκους της Ένωσης Σεναριογράφων Ελλάδος και μέλος κριτικής επιτροπής στο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Μικρού Μήκους Καλαμάτας. Αυτήν την περίοδο, είναι Επικεφαλής του Φοιτητικού και Εκπαιδευτικού Προγράμματος του Διεθνούς Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Πελοποννήσου. Είναι επίσης τακτικό μέλος της Ένωσης Σεναριογράφων Ελλάδος, της Ένωσης Ελλήνων Σκηνοθετών και της Ελληνικής Ακαδημίας Κινηματογράφου.

Η **Γεωργία Πολυμενέρι** γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1995. Είναι απόφοιτη και υποψήφια διδάκτωρ του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, καθώς και κάτοχος πτυχίου αντίστιξης από το Κρατικό Ωδείο Θεσσαλονίκης. Η διδακτορική της διατριβή, με επιβλέποντα τον καθηγητή κ. Κωνσταντίνο Τσούγκρα, τιτλοφορείται «Ο ρόλος της μουσικής της Ελένης Καραϊνδρου στην “Τριλογία των Συνόρων” του Θόδωρου Αγγελόπουλου». Παράλληλα με τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα, εργάζεται ως μουσικοπαιδαγωγός σε ωδεία και στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Η **Ευσταθία Π. Ράπτη** είναι υποψήφια διδάκτωρ του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών. Είναι απόφοιτος του τμήματος Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και κάτοχος δύο μεταπτυχιακών διπλωμάτων με τίτλους «Μεταπτυχιακή Εξειδίκευση Καθηγητών Αγγλικής Γλώσσας» του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου και «Το Αρχαίο Ελληνικό Θέατρο και η Πρόσληψή του» του τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών. Έχει συμμετάσχει σε επιστημονικά συνέδρια και άρθρα της έχουν δημοσιευθεί σε επιστημονικά περιοδικά. Είναι εκπαιδευτικός Αγγλικής Γλώσσας και διευθύντρια σχολικής μονάδας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση Νομού Αχαΐας.

Γιάννης Σολδάτος. Γεννήθηκε στη Λευκάδα. Συγγραφέας της *Ιστορίας του Ελληνικού Κινηματογράφου* και διευθυντής του εκδοτικού οίκου Αιγόκερως. Έχει γράψει λογοτεχνικά βιβλία, θεατρικά έργα και βιβλία για τον κινηματογράφο. Θεατρικά του έργα έχουν ανέβει

στο θέατρο, ενώ έχει κάνει σκηνοθεσίες και παραγωγές για τον κινηματογράφο, το θέατρο και την τηλεόραση.